Ministerie van Defensie

Rijksuniversiteit Groningen
[redacted], decaan
[redacted], vice-decaan
Oude Boteringestraat 38
9712 GK Groningen

**KD:Ambtelijke leiding**
DIRECTORAAT-GENERAAL BELEID

*Locatie*
Den Haag - Plein-Kalvermarktc.
Kalvermarkt 32
's-Gravenhage

*Postadres*
Postbus 20701
2500 ES 'S-GRAVENHAGE
MPC 58B

**Onze referentie**

D2025-001195/
MINDEF20250008992

*Bij beantwoording, datum, onze referentie en onderwerp vermelden.*

Datum 16 JUN 2025
Betreft Uw brief aan de Tweede Kamer van 14 februari 2025

Geachte heer [redacted] mevrouw [redacted],

Op 14 februari jl. stuurde u een brief aan de Tweede Kamer over het openstellen van geestelijke verzorging binnen DJI en Defensie voor ongebonden professionals. De vaste commissie Justitie en Veiligheid heeft Defensie en Justitie en Veiligheid om een reactie gevraagd op uw brief. De staatssecretaris van Justitie en Veiligheid heeft voor de DJI gereageerd met de Kamerbrief van 7 maart 2025 (25424, nr. 726).

Naar aanleiding van uw brief heb ik u uitgenodigd voor een verkennend gesprek. Op 2 mei jl. heeft dit gesprek plaats gevonden en dit hebben wij als prettig en verhelderend ervaren. In deze brief reageer ik namens Defensie schriftelijk op uw voorstel. De staatssecretaris van Defensie stuurt een afschrift van deze brief aan de Tweede Kamer.

De geestelijke verzorging bij Defensie is ingericht volgens de twee met elkaar verbonden staatsrechtelijke principes: de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging en de scheiding tussen Kerk en Staat. De commissie Hirsch Ballin heeft aangegeven dat Defensie, vanwege het gelijkheidsbeginsel, is gehouden om (binnen de grenzen van het mogelijke en realiseerbare) aan eenieder, ongeacht zijn of haar religieus levensbeschouwelijke achtergrond, de mogelijkheid te bieden om (passende) geestelijke verzorging te ontvangen.
Het bestel dat Defensie hanteert, werkt met zendende instanties. Zij staan garant voor het (inhoudelijke) aanbod en voor de uitvoering en de kwaliteit van de geestelijke verzorging en van de door hen aangewezen geestelijk verzorgers. Omdat Defensie geen standpunt inneemt over de inhoud of aard van religieuze en levensbeschouwelijke geestelijke verzorging, staat zij open voor alle vormen van geestelijke verzorging, mits zij voldoen aan de vastgestelde kaders en worden verzorgd door een erkende zendende instantie. Binnen de vastgestelde kaders faciliteert Defensie het aanbod van de gezamenlijke zendende instanties. Ongebonden geestelijk verzorgers zijn echter niet als zendende instantie georganiseerd en hebben geen officiële erkenning van de overheid. Hierdoor kan Defensie de ongebonden geestelijke verzorging nu niet faciliteren.

Samengevat, Defensie staat open voor nieuwe zendende instanties binnen het



COR 06.000-111202

bestaande stelsel. Tot op heden is er door de ongebonden geestelijk verzorgers of een orgaan dat hen mogelijk vertegenwoordigt, geen aanvraag gedaan om als zendende instantie op te treden. Zolang er geen instantie is die ongebonden geestelijk verzorgers vertegenwoordigt, is het niet mogelijk om ongebonden geestelijk verzorgers op te nemen in het bestel. Ambtsinhoudelijke verantwoordelijkheid voor geestelijke verzorging kan niet bij Defensie zelf worden neergelegd. Dit druist in tegen het eerdergenoemde rechtsbeginsel vanwege de scheiding Kerk en Staat.

Ik wil u danken voor uw brief, het gesprek, uw betrokkenheid en suggesties, en vertrouw erop dat de informatie die met u gedeeld is voldoende fundament en richting biedt om weloverwogen vervolgstappen te definiëren en initiëren. Ik waardeer uw bereidheid om te onderzoeken hoe de ongebonden geestelijke verzorging zich zou kunnen organiseren als een zendende instantie, om vervolgens het gesprek met ons te hervatten over de verdere mogelijkheden.

DIRECTEUR PERSONEELSBELEID & MANAGEMENT

[redacted]

**KD:Ambtelijke leiding**
DIRECTORAAT-GENERAAL
BELEID

**Datum**
16 JUN 2025
**Onze referentie**
D2025-001195/
MINDEF20250008992